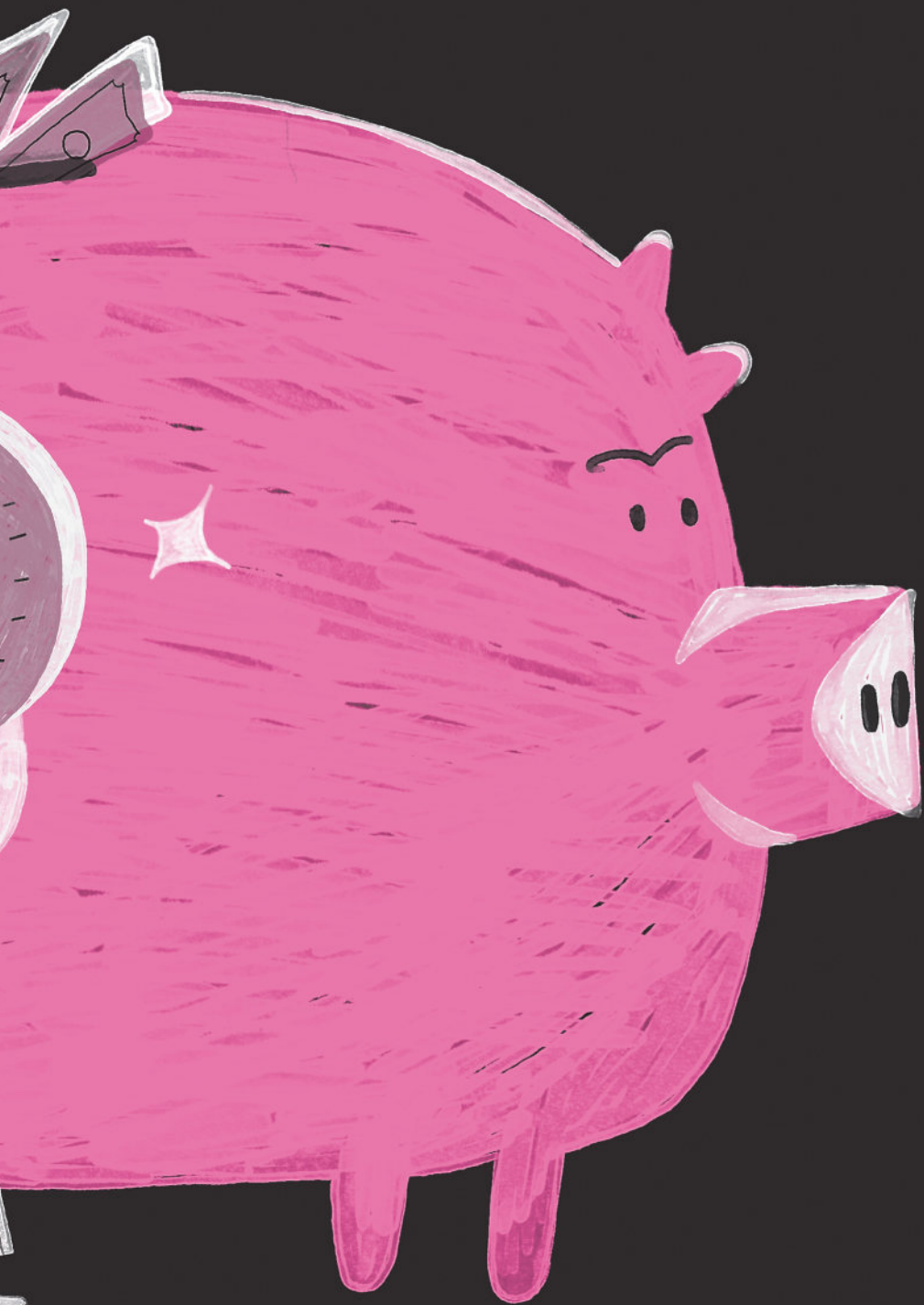

CHƯƠNG 2
NHỮNG HIỂU LẦM VỀ VIỆC QUẢN LÝ TÀI CHÍNH

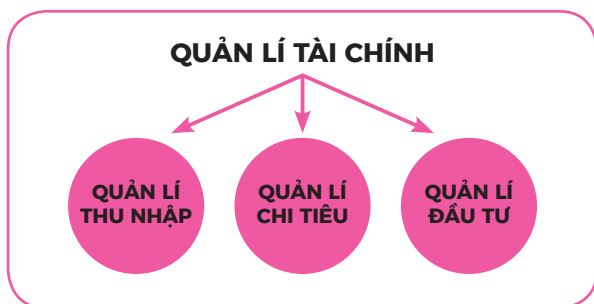

Khi nhắc đến quản lý tài chính cá nhân, phần nào đã có sự bao hàm “yếu tố cá nhân” trong đó. Việc quản lý tài chính cá nhân có thể được hình thành bởi thói quen của từng người, có tác động bởi cảm xúc, và không hoàn toàn đồng nhất về mặt thực tiễn áp dụng với tất cả mọi người. Không có sự đúng hay sai nào hoàn toàn giống nhau, mà nằm ở hoàn cảnh và trải nghiệm của mỗi người. Ở đây, tôi chỉ muốn nhắc đến những hiểu lầm thường gặp, dành cho những ai chưa từng tiếp cận hoặc có ít trải nghiệm xung quanh vấn đề này. Đôi khi có một số suy nghĩ vốn dĩ là định kiến, chưa được kiểm chứng và cần cái nhìn thấu đáo trên nhiều khía cạnh.

📍 QUẢN LÝ TÀI CHÍNH KHÔNG CHỈ LÀ TIẾT KIỆM

Như chia sẻ ở phần đầu cuốn sách, khi nhắc đến phạm trù quản lý tài chính cá nhân, chúng ta đã hình dung các yếu tố cấu thành cần quản lý cũng không khác với tài chính doanh nghiệp, gia đình hay một thành phần kinh tế nào. Như vậy, công thức cuối cùng để đảm bảo dòng chảy tài chính

lưu thông trong đời sống của mỗi cá nhân vẫn sẽ là: **Thu nhập – Chi tiêu = Dự trữ**. Phần Dự trữ này tương tự như Lợi nhuận thặng dư trong hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp. Nó có thể trở thành quỹ dự phòng hoặc tái đầu tư và giúp gia tăng tài sản. Vì vậy, chúng ta phải mở rộng bức tranh của quản lý tài chính cá nhân. Trong khi với tư duy truyền thống, nhắc đến việc quản lý tài chính của bản thân, ta sẽ nghĩ ngay tới việc tiết kiệm tiền. Điều này chỉ mới giải quyết được bài toán chi tiêu. Ngoài ra, việc cải thiện đời sống tài chính còn nằm ở chỗ bạn quản lý và gia tăng Thu nhập ra sao. Sau khi có sự phát triển về mặt thu nhập, kiểm soát tốt chi tiêu, tạo ra nguồn Dự trữ ổn định, bạn sẽ dùng nó cho việc đầu tư, gia tăng tài sản như thế nào để mang về hiệu quả? Tóm lại, để quán triệt đầy đủ về mục tiêu quản lý tài chính, bạn cần phải giải quyết cả ba vấn đề:

Trong thực tiễn, có nhiều người vì tập trung cho vấn đề quản lý chi tiêu mà cuộc sống trở nên căng thẳng, gò bó và mất đi khả năng tiếp cận cái mới hoặc làm phong phú trải nghiệm bản thân. Vì quá chú tâm đến tiết kiệm và cố gắng tích lũy thông qua phương pháp này mà đôi khi dẫn

đến sự thay đổi quan điểm sống, tính cách, phát sinh những tư duy tiêu cực, keo kiệt và một số hệ lụy khác. Tiết kiệm, thắt chặt quản lý chi tiêu là đúng, nhưng giải pháp này cần có sự cân bằng với các nhu cầu thiết yếu trong sự phát triển của đời sống cá nhân và các mối quan hệ xã hội. Trong bối cảnh nhiều thay đổi, mới mẻ của cuộc sống hiện đại, đầu tư vào những chi tiêu, trải nghiệm của bản thân có thể giúp cải thiện đời sống, và phát triển cá nhân.

Đánh giá mặt hiệu quả, việc tiết kiệm hay giảm thiểu chi tiêu chỉ tạo ra một mức thặng dư có giới hạn. Nói dễ hiểu thì dù cố gắng tiết kiệm tối đa, bạn vẫn phải đảm bảo mức tối thiểu cho các chi tiêu cần thiết, nên sẽ đến lúc bạn chạm tới một ngưỡng giới hạn. Ví dụ, để sống và làm việc tại TP. Hồ Chí Minh, bạn cần có những khoản chi tiêu bắt buộc như tiền nhà, tiền ăn, tiền xăng xe... và phải tốn ít nhất hai triệu đồng mỗi tháng cho các khoản đó, dẫu bạn có ép mình kham khổ đến mức nào. Với thu nhập mười triệu đồng, như vậy bạn có thể dự trữ được tối đa tám triệu đồng mỗi tháng. Trong khi đó, nếu quan tâm đến thu nhập, bạn hoàn toàn có thể gia tăng không giới hạn, bằng cách nâng cao hiệu quả về năng suất, thời gian, các hưởng công việc mới, đa dạng, phong phú hơn. Thu nhập của bạn ngày hôm nay là mười triệu một tháng, nhưng thời gian sau có thể lên đến vài chục, vài trăm triệu... khả năng thặng dư tạo ra từ thu nhập gia tăng sẽ lớn hơn nhiều. Vậy nên, thay vì nghĩ ngợi cách tiết kiệm tiền, hãy học cách kiếm tiền nhiều hơn.

Khi có được một số tiền dự trữ, thay vì cất giữ kỹ càng, và nguyên vẹn theo thời gian, bạn vẫn có thể cho nó sinh sôi

bằng các kênh đầu tư phù hợp. Lúc ấy, giá trị của chúng còn tăng lên theo thời gian. Như vậy, việc gia tăng tài chính bằng đầu tư cũng sẽ không giới hạn.

Tất cả những suy luận này cho thấy, nếu biết quản lý thu nhập và quản lý đầu tư, bên cạnh việc quản lý chi tiêu, bạn sẽ góp phần gia tăng tài sản và làm phong phú hơn đời sống tài chính của mình; thậm chí việc gia tăng là không giới hạn. Vậy ta có thể thấy tầm quan trọng của ba khía cạnh này trong việc quản lý tài chính ra sao, và có cái nhìn đúng đắn, thông suốt về quản lý tài chính cá nhân. Quản lý thu nhập, quản lý đầu tư, và quản lý chi tiêu trở thành thế kiềng ba chân vững chắc cho đời sống tiền bạc của chúng ta. Tuy nhiên, rõ ràng ai cũng muốn tăng thu nhập hay giá trị tài sản thông qua các kênh đầu tư, và đều được nghe, nhận quảng cáo mỗi ngày về những lời mời thu nhập hấp dẫn, lợi nhuận siêu khủng... nhưng quản lý hai khía cạnh này lại không hề đơn giản. Tôi sẽ chia sẻ chi tiết về các vấn đề này ở phần hai của sách.

⑤ PHẢI NHIỀU TIỀN THÌ MỚI CẦN LO ĐẾN VIỆC QUẢN LÝ TÀI CHÍNH?

Tục ngữ Việt Nam có câu “Không ai giàu ba họ, không ai khó ba đời” với ý nghĩa tích cực trong việc dạy bảo con cháu về lối sống, nỗ lực của bản thân. Ở một khía cạnh khác, đó cũng là lời cảnh báo trong thói quen tài chính. Tại sao không ai giàu ba họ? Vì nếu không có thói quen tích lũy, thực hành quản lý tài sản theo thời gian, thành quả của các thế hệ trước để có khả năng bị thế hệ sau làm tiêu tùng. Không ít người

sinh ra trong nhúng gắm, nhưng tiêu xài hoang phí, sai lầm trong quản trị và đầu tư dẫn đến tán gia bại sản.

Trong trường hợp khác, một người bỗng chốc giàu có nhờ vận may như trúng số, thay đổi của thời cuộc, đất đai... Họ phát tài nhanh chóng trong thời gian ngắn rồi lại lâm vào cảnh khốn khó, vì bản thân không quản lí được số tài sản gia tăng đột biến thế nào cho hiệu quả. Vậy nên, ta cần nhận thức rõ rằng: “Nếu ít tiền đã không quản lí được, thì nhiều tiền làm sao quản lí nổi.” Tư duy, cách thức, các mô hình áp dụng trong quản lí tài chính sẽ giống nhau, chỉ khác về **quy mô tài chính**. Vậy nên dù ta có ít hay nhiều tiền thì cũng đều cần phải học và thực hành các phương pháp quản lí tài chính. Hãy bắt đầu từ những khoản tiền nhỏ, lâu dần trở thành những món tiền lớn, giống như rèn luyện thể thao, hay thực hành bất cứ một kĩ năng nào khác. Khi hành động có sự liên tục và điều chỉnh theo thời gian, mọi thứ sẽ trở nên quen thuộc và dễ dàng hơn.

Bên cạnh đấy, trên góc độ quản lí rủi ro, khi chúng ta ít kinh nghiệm, mức độ rủi ro trong việc đưa ra quyết định, lựa chọn phương án tài chính sẽ có xác suất cao hơn, khả năng thất thoát tiền bạc lớn hơn. Bắt đầu với số tiền nhỏ, mức độ tổn thất hạn chế, thiệt hại sẽ không nhiều. Việc thiếu kinh nghiệm mà lại sở hữu trong tay số tiền lớn dễ dẫn đến rủi ro tổn thất cao khi đưa ra quyết định. Hãy trở lại với câu chuyện của người trúng số độc đắc. Những người này sau một thời gian thường có tình trạng quay về xuất phát điểm ban đầu, hoặc đôi khi còn tệ hơn. Mọi người hay viện dẫn các lí do

tâm linh nào đó, nhưng tôi cho rằng vấn đề nằm ở kỹ năng quản lý tài chính. Khi một số tiền rất lớn bất chợt đến tay, chúng ta không kịp chuẩn bị và thậm chí không biết sẽ làm gì với nó, giúp số tiền đó được phát huy bền vững ngoài chuyện chi tiêu, và tài sản dần tiêu tụt sau một thời gian.

Quản lý tài chính là một kỹ năng, đã gọi là kỹ năng thì sẽ được hình thành qua thói quen, rèn luyện theo thời gian. Càng có trải nghiệm từ thấp đến cao, mức độ dày dặn sẽ tăng dần và mang đến hiệu quả lâu dài.

Mỗi giai đoạn cuộc đời sẽ có một định hướng quản lý tài chính cá nhân khác nhau, trong lý thuyết về tài chính gọi là “circle life” – vòng đời. Như vậy không có tiêu chí bao nhiêu tiền sẽ cần phải quản lý, hay nói cách khác, dù ta sở hữu bao nhiêu tiền cũng đều cần có hiểu biết về việc quản lý tài chính.

5 CÒN TRẺ THÌ ÍT ĐỂ Ý ĐẾN QUẢN LÝ TÀI CHÍNH?

Người trẻ hay ở trong tâm lý vô lo, và mang suy nghĩ ít tiền – chưa có nhiều thu nhập để nghĩ đến quản lý tài chính. Khi chưa có những áp lực cơm áo gạo tiền lớn, chưa tạo ra nhiều nguồn thu, hay phải đứng trước các quyết định tích lũy, đầu tư, xử lý chi tiêu, hoặc gánh nặng tài chính cần quan tâm, chúng ta sẽ chẳng bao giờ nghĩ đến việc quản lý tài sản, và chủ động tìm kiếm các công cụ hỗ trợ. Vấn đề này cũng tác động đến tư duy chủ động tiếp cận các phương diện về quản lý tài chính. Tạm bỏ qua chuyện ít tiền hay nhiều tiền đã đề cập ở phần trước, nếu không có cách tiếp cận phù hợp khi còn trẻ, chúng ta sẽ bỏ qua một giai đoạn vàng để học hỏi,

tiếp thu, thậm chí là “chấp nhận sai, chấp nhận thay đổi”. Với năng lực, sức trẻ, sự năng động, chúng ta thời điểm ấy có điều kiện để học hỏi, mở rộng kiến thức, ứng dụng nó linh hoạt và tạo được thói quen. Khi còn trẻ, có ít tiền thì giá trị phải trả cho sai lầm quy đổi sẽ ít, đổi lại là nhiều trải nghiệm và giúp phát huy thu nhập về sau. Khi tuổi đời, tuổi nghề tăng lên, thu nhập cải thiện hơn, khi đó việc quản lí tài chính đã tốt hơn, cho ta hiệu quả thặng dư và tích lũy cao hơn. Làm sao để nghỉ hưu ở tuổi 30 nếu năm 20 tuổi không tiếp cận đến các vấn đề quản lí tài chính? Giả sử đến năm 29 tuổi, bạn có một số tiền lớn và nghĩ rằng “Đủ rồi”, mình đã có thể nghỉ ngơi. Nhưng nếu bạn không biết cách quản lí, số tiền ấy sẽ không bền vững. Một sai lầm nào đó phát sinh có thể lập tức đưa chúng ta trở lại những ngày trước kia, lại tiếp tục kiếm tiền chứ chưa thể nghỉ ngơi được.

Khi đi học ở nước ngoài, tôi có những người bạn đã đầu tư chứng khoán từ thời sinh viên. Một số khác biết tích lũy và sử dụng nguồn tiền học bổng chi trả hằng năm để gia tăng thu nhập. Khi ấy, mục tiêu không phải trở thành triệu phú hay tỉ phú, nhưng ít nhất chúng tôi đã có rất nhiều trải nghiệm phong phú với tiền và rèn luyện tư duy đầu tư hiệu quả về sau.

Gần đây, tôi nhìn thấy xu hướng tiếp cận các chương trình giáo dục về tiền cho con em mình từ các bậc phụ huynh. Xu hướng này càng trẻ dần, từ các bạn sinh viên, xuống đến các cấp phổ thông. Tôi có cơ hội tới nói chuyện ở nhiều buổi hội thảo, workshop cho các bạn trẻ về quản lí tài chính cá nhân,

trong đó có cả nhóm sinh viên năm nhất, mới bắt đầu cuộc sống tự lập, tự quản lí tài chính cho cuộc sống ở thành phố. Tôi rất vui khi nhận được những lời mời này. Việc tác động đến nhận thức của giới trẻ về tài chính cần thời gian. Tôi không kì vọng sau mỗi buổi chia sẻ, các bạn sẽ cải thiện ngay đời sống tài chính của mình. Các bạn có thể chưa lĩnh hội và sử dụng được ngay các phương pháp, mẹo kĩ năng, nhưng nếu các bạn để ý và xây dựng thói quen từ một ý niệm nào đó về việc quản lí tài chính. Đó chính là khởi đầu tốt nhất.

Các bậc phụ huynh hướng đến việc sử dụng, quản lí tiền bạc cho con cái là điều tốt, thậm chí cần làm từ sớm. Quý vị có thể quy đổi những việc vặt trong nhà, trả lương thay cho tiền tiêu vặt, đặt mục tiêu mua sắm một món đồ chơi, công cụ học tập hay món quà yêu thích trở thành mục tiêu tích lũy... sẽ góp phần gieo vào đầu con trẻ các ý niệm về quản lí tài chính. Các hoạt động này như những hạt mầm, lớn dần, góp phần dựng nên kế hoạch tài chính lớn hơn về sau, hướng đến một tương lai tài chính thịnh vượng, sung túc.

Ở giai đoạn nào, chúng ta cũng cần nhìn nhận đời sống tài chính một cách nghiêm túc. Chính vì thế, không có đợi chờ trong việc quản lí tài chính.

TÀI CHÍNH LÀ NHỮNG TÍNH TOÁN PHỨC TẠP?

Tài chính thường đồng nghĩa với việc tính toán và những con số. Tôi không phủ nhận điều đó. Các bạn có thích đếm tiền không? Các bạn có muốn nhìn những con số nhảy múa trong tài khoản của mình không? Và những con số ấy sẽ thay

đổi qua các phép tính. Sự thật là như vậy, nên thay vì né tránh, chúng ta cần tìm đến các công cụ hiệu quả hơn.

Tôi thấy nhiều “thủ quỹ” gia đình đều có một cuốn sổ ghi chép để giúp quản lý các hoạt động tài chính, đặc biệt là khoản chi tiêu trong gia đình. Những ghi chép này thuần túy là liệt kê và những phép tính đơn giản. Bắt đầu từ đó, khi mở rộng với các khoản đầu tư lớn, các phép tính có sự gia tăng về con số, thêm vào các hệ số, trở nên phức tạp hơn. Không như tài chính doanh nghiệp, tài chính cá nhân không quá phức tạp về chuyện tính toán như mọi người nghĩ. Với doanh nghiệp, hoạt động tài chính là kết quả hoạt động tập thể, đi kèm với nhiều cơ chế, giám sát, tuân thủ nghiêm ngặt, thậm chí là đảm bảo quy định pháp luật; đối với tài chính cá nhân thì không có tiêu chuẩn rõ ràng. Chính chúng ta chấp nhận sự tương đối theo mức độ thoải mái của riêng mình. Do vậy, đặt công thức nào là do bạn, phức tạp hay giản đơn cũng chính từ tiêu chí đặt ra của bạn.

Ngày nay, với sự phát triển của điện thoại thông minh, các ứng dụng đa dạng góp phần tạo ra nhiều công cụ tiện lợi hỗ trợ trong việc quản lý tài chính cá nhân. Những ứng dụng như MoneyLover, MoneyKeeper... giúp các bạn ghi chép tiện lợi các khoản chi tiêu của mình; các mô phỏng, thống kê tự động cũng góp phần đánh giá được tình hình tài chính của bạn và đưa ra những khuyến nghị quản lý phù hợp. Ngoài ra, khi tham gia vào các loại hình sản phẩm dịch vụ thông qua ngân hàng, công ty chứng khoán, công ty tài chính, khách hàng đều được hỗ trợ công cụ quản lý,

theo đó có thể nắm bắt được các biến động, thay đổi, lồi lõm cho mỗi khoản mục hoạch định của mình. Như vậy việc dính mắc trong câu chuyện số liệu, tính toán trước đây đã được giải quyết ổn thoả hơn. Khi ấy chúng ta hoàn toàn tập trung vào việc ra quyết định hơn là sự tính toán các con số đơn thuần.

💰 QUẢN LÝ TÀI CHÍNH LÀ CHƯA CẦN THIẾT?

Như một vòng luẩn quẩn của tư duy, các hiểu lầm kể trên đều dẫn các bạn đến quan điểm bản thân mình chưa cần thiết phải nghĩ đến việc xây dựng tư duy và thói quen quản lý tài chính. Không dừng lại ở đó, còn nhiều lí do khác để ai đó biện minh và đưa ra phản đối về sự cần thiết của việc quản lý tài chính cá nhân ở các bạn trẻ. Tôi hay quan sát các bạn ở độ tuổi 25 đến 30, những người đã trải nghiệm một thời gian đi làm, kiếm tiền. Khá nhiều bạn đạt được thành công, thăng tiến và tiếp cận mức thu nhập tốt, công việc thuận lợi. Ở giai đoạn này, các bạn có mức độ tự tin cao và trở nên chủ quan trong việc xây dựng kế hoạch tài chính, cuộc sống cho mình. Bên cạnh đấy, có thể vì một lí do hay hoàn cảnh may mắn nào đó, các bạn đã nhìn nhận mọi thứ theo chiều hướng màu hồng hơn. Cứ thế, mọi thứ diễn ra rất tự nhiên, không cần thiết phải nghĩ suy, xây dựng thói quen, kĩ năng hay có phương án dài hạn. Nếu diễn biến tiếp tục thuận lợi sẽ là điều tuyệt vời. Nhưng có lẽ, không ai biết chắc chuyện gì sẽ xảy ra tiếp theo, những rủi ro bất trắc nào có thể xuất hiện ngoài sức tưởng tượng. Đó có thể là một tai nạn bất ngờ, cú vấp trong đầu tư, hoặc cũng có thể là quyết định sa thải chớp nhoáng...

Khi ấy chúng ta sẽ xoay xử ra sao? Khi những thay đổi đó đánh trực diện vào vấn đề tài chính, cuộc sống sẽ bị ảnh hưởng rất nặng nề, bao gồm cả sức khoẻ tâm lí. Vấn đề này khá phổ biến trong quản lí đầu tư, kiểm soát rủi ro, tôi sẽ đề cập ở những chương sau.

Tất cả chúng ta đều chứng kiến và trải qua cơn đại dịch thế kỉ. Ở Việt Nam, nếu tính chính xác thời gian trực tiếp chống dịch, chúng ta đã mất ba năm; còn nếu tính cả thời gian ảnh hưởng thì thậm chí đến tận bây giờ, hậu quả của đại dịch COVID vẫn còn dai dẳng. Ngoài phương diện sức khoẻ, dưới góc độ kinh tế, tài chính, tất cả đều bị ảnh hưởng theo nhiều mức độ khác nhau. Không nói về kinh tế vĩ mô, bạn hãy thử nhìn lại túi tiền, công việc, đời sống của chính mình xem. Bạn có sự thay đổi gì sau đại dịch không? Chúng ta có thể là nạn nhân trực tiếp hoặc gián tiếp. Tôi chứng kiến rất nhiều người bạn lâm vào các tình huống khó khăn khác nhau về tài chính trong và sau đại dịch. Một người bạn của tôi làm trong lĩnh vực hàng không. Cuộc sống của bạn những năm trước dịch rất nhiều trải nghiệm, những chuyến đi nước ngoài, các hoạt động kinh doanh đi kèm. Với mọi người xung quanh, bạn có thu nhập rất tốt, cuộc sống như mơ. Từ đó bạn vô cùng thoải mái trong việc chi tiêu và đầu tư. Đến khi dịch bệnh xuất hiện, các hoạt động vận chuyển hàng không gần như ngưng trệ, và bạn bị rơi vào nhóm nhân sự cắt giảm lương, có thời gian gần như không lương. Không chịu nổi trước áp lực tài chính, bạn phải nghỉ việc để tìm kiếm một công việc mới nhằm đảm bảo nhu cầu sống, song tìm được một công việc ưng ý trong giai đoạn ấy cũng hết sức khó khăn. Đó là

một giai đoạn khủng hoảng trầm trọng và như bạn tâm sự: Nếu có một nền tảng sức khoẻ tài chính dự phòng tốt, bạn đã không phải chơi với như vậy. Câu chuyện đại dịch chỉ là một sự kiện hi hữu trăm năm có một, nhưng nếu xét trên phương diện rủi ro, mọi thứ trên cuộc đời này đều có thể xảy ra: thiên tai, dịch bệnh, tai nạn... Vì thế, trong mọi trường hợp, chúng ta không thể chủ quan.

Ngoài ra, như một quy luật cuộc sống cơ bản, có thịnh ắt có suy. Khi thời tới, chúng ta luôn cảm thấy mọi thứ dễ dàng, nhiều cơ hội gia tăng thu nhập và tích lũy tài sản. Tuy nhiên, không gì là mãi mãi. Điều đó đồng nghĩa sẽ có một giai đoạn nào đó, hoàn cảnh và các điều kiện xung quanh thay đổi, hoặc theo hướng khó khăn hơn, chúng ta sẽ làm thế nào? Nếu một người có kế hoạch, phương án dự phòng và cách thức vượt qua tốt, bạn sẽ bền bỉ, vượt qua và tiếp tục phát triển. Còn ngược lại, bạn sẽ bị ảnh hưởng nhiều hơn.

Do đó, việc quản lý tài chính luôn cần thiết tại mọi thời điểm. Ở mỗi giai đoạn, hoàn cảnh, chúng ta có các công cụ ứng biến, xử lý phù hợp. Khi điều kiện công việc thuận lợi, ta có thể tập trung vào gia tăng thu nhập; khi có sự ảnh hưởng về thu nhập, chúng ta cần quản lý chi tiêu tốt hơn, hoặc trong từng giai đoạn nên đầu tư thế nào hiệu quả, ở các tình huống khác thì cần lưu ý quản lý tài chính ra sao?

Tôi hi vọng các bạn đừng bỏ qua cơ hội trau dồi, xây dựng cho mình kĩ năng, năng lực trong việc quản lý tài chính cho bản thân, gia đình, và điều đó ít nhiều góp phần vào sự phát triển chung của toàn xã hội.

Nếu ít tiền đã không quản lí được,
thì nhiều tiền làm sao quản lí nổi.

